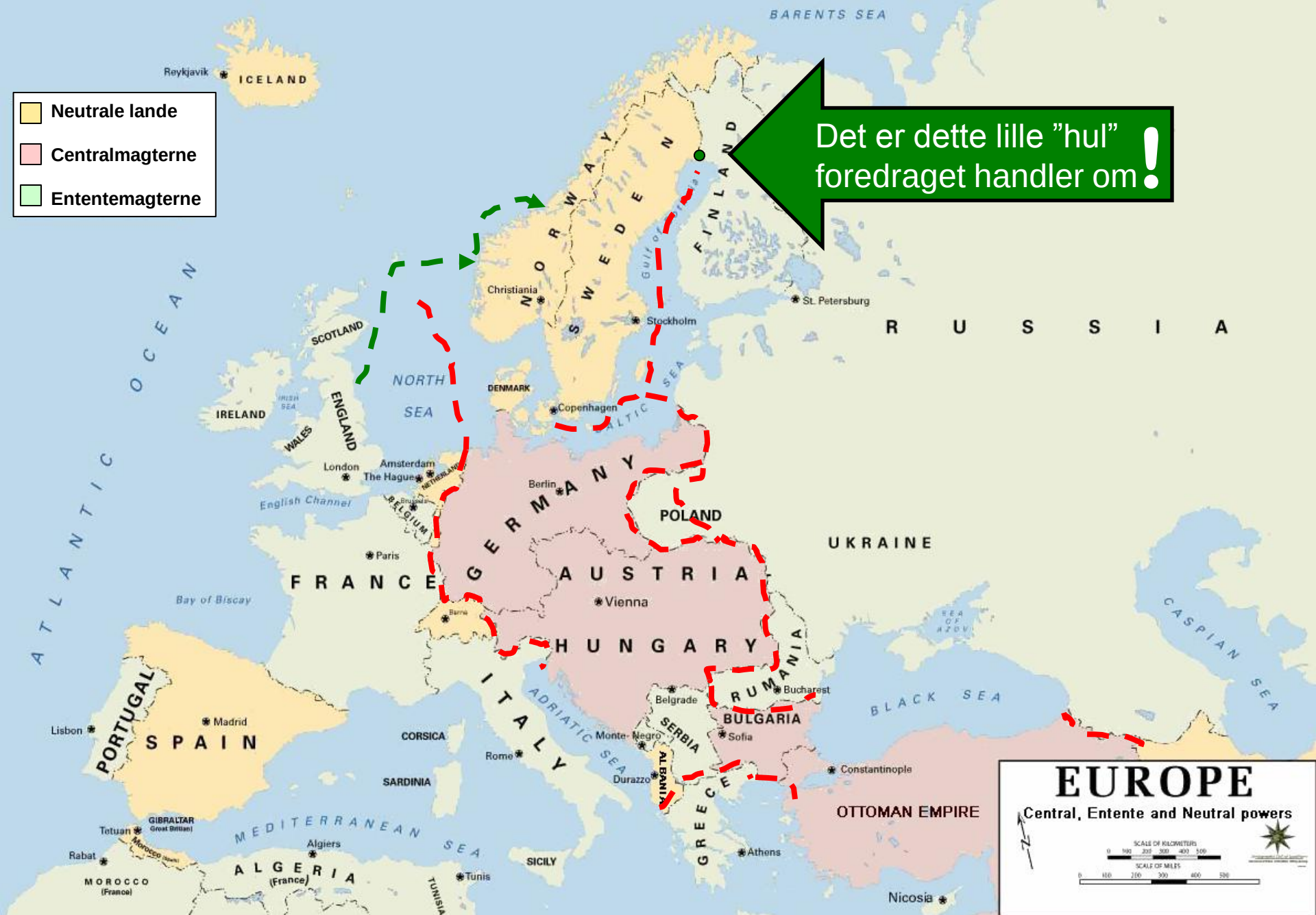

Europa ved 1. Verdenskrigs start 1914

På Sveriges Järnvägmuseum i Gävle findes et håndskrevet manuskript om en helt speciel posthistorie ved Torneälven under 1. Verdenskrig. Det er skrevet i 1939 af Carl Oscar Olsson, 1. Kontorist i Haparanda. I manuskriptet er indklæbet billeder fra årene 1915-1918.

Torneälven

Torneå censuren

1914-18

DEN RUSSISKE CENSUR I TORNEÅ

Finland. Bridge from Haparanda to Torneå.

Axel Eliassons Konstförlag Stockholm, Nr. 7043

Den internationale postforbindelse
Haparanda-Torneå over Torneälven
under 1. Verdenskrig 1914-18

Hovedpostruten havde altid været Gisslehamn-Eckerö/Åland-Åbo. Var der problemer - vejrlig osv. gik posten nordud til Haparanda. Det var risikabelt at sejle gennem Ålands mange skær, hvorfor pengepost altid gik nord om.

Under 1. Verdenskrig var Haparanda-Torneå Ruslands eneste forbindelse til omverdenen, bl.a. fordi ubådene stoppede skibstrafikken.

Hovedpostruten Gisslehamn-Ekenäs-Åbo

Hovedpostruten havde altid været Stockholm-Gisslehamn-Ekenäs-Åbo-Helsingfors.

Senere laves en jernbane mellem Luleå og Haparanda.

Skibsrute med post Luleå – Kalix - Haparanda

Fra Luleå var der en skibsrute med post via Kalix til Haparanda og videre til Finland.

Senere laves en jernbane mellem Luleå og Haparanda.

CIRCULÆRE

1914 Finland's Postal Administration

No. XVII

Deklaration om landet i krigstilstand

Med henvisning til et brev af 1. august fra "The Imperial Finland's Senate Economics Department Bureau, er Finland blevet deklareret i krigstilstand siden 31. juli.

Dette hermed meddelt til information af alle landets postkontorer.

Helsinki Postal Administration

August 3, 1914

P. Jamalainen

Finland's Postal Administration

Helsinki, 5. august 1914

No. 9370

Til alle postkontorer

Til information og overholdelse af postkontorer, gøres der hermed opmærksomt på, at **al post til udenlandske destinationer**, undtagen for det i retning mod den russiske grænses postkontorer Astara, Baku, Dshulfa, Gaudan (til Persien), Harbin, Kiahta, Vladivostok (til Japan og Kina), Odessa (til Tyrkiet), og Ungeni (til Rumænien), skal fra denne dag, **straks, sendes til post-kontoret i Tornio** og derfra videresendes via Sverige.

P. Jamalainen

Paavo Himanen

Cirkulære om al post via Torneo 1914

Cirkulære fra krigsstarten hvor al post dirigeres over Torneo-Haparanda (Karungi).
Verdenskrigen startede 1. august 1914.

Brev fra Raumo over Torneå via Sverige 1914

På den første dag med censur – den 15. august 1914 – var klisterbåndene endnu ikke klar, så censorerne skrev på bagsiden af brevet på svensk: “Öppnats af krigsenscuren”.

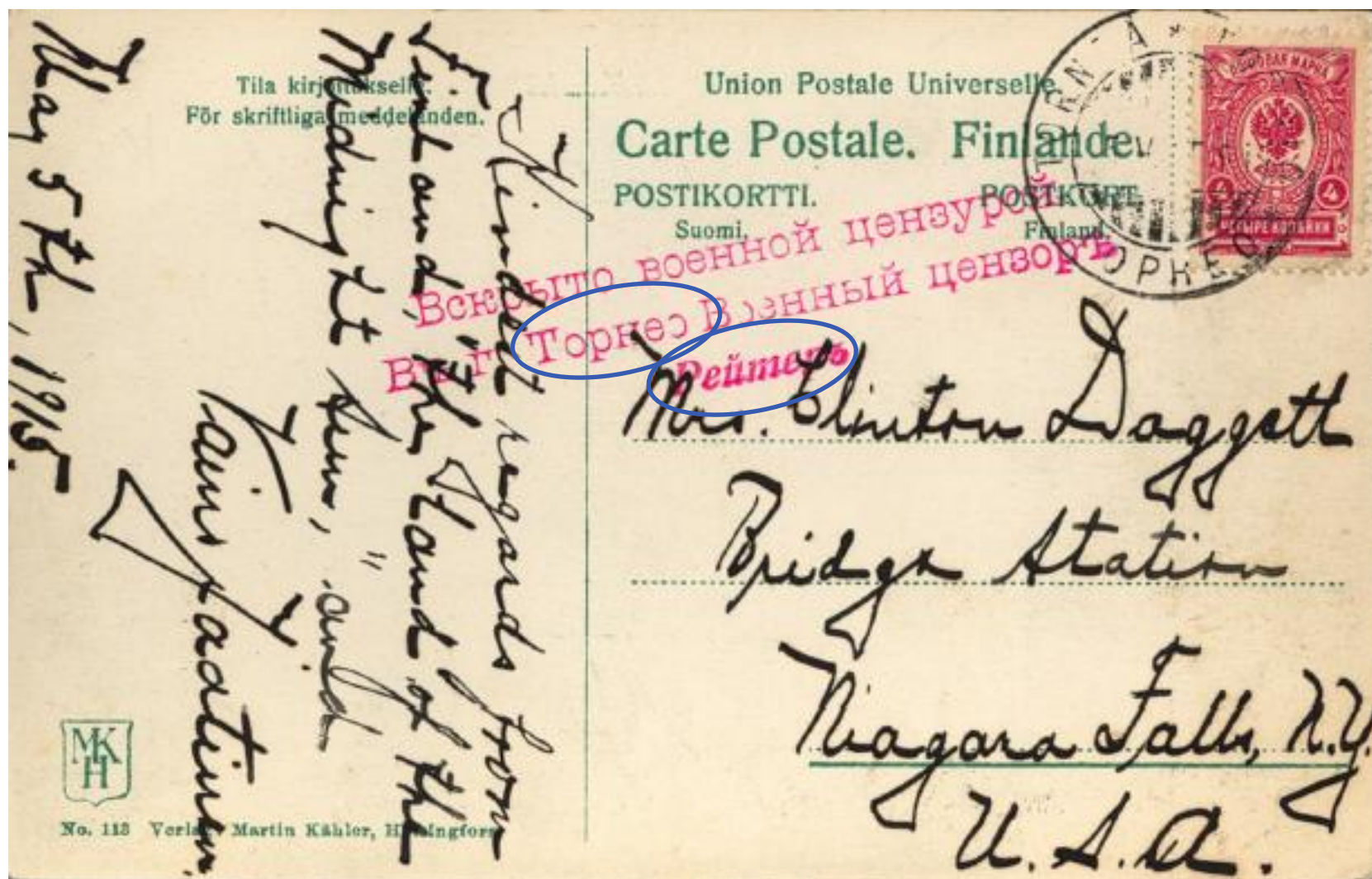

Anbefalet brev fra Turku til Göteborg 1914

Brevet indkom til censuren 7.VIII.14 og frigivet 16.VIII.14 med post-voks-segl nr. 2

Det midterste segl er afsenderens. Ank. GÖTEBORG 20.8.14.

Censorerne skrev på bagsiden af brevet på svensk: "Öppnaadt af krigsensors".

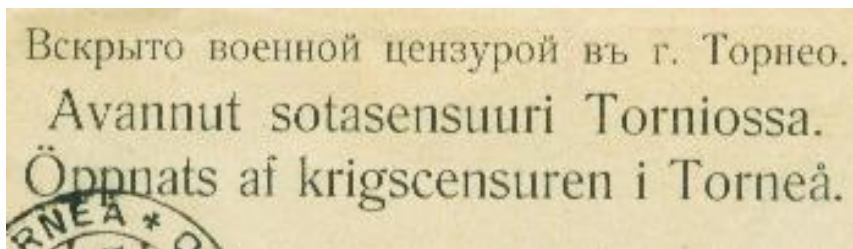

Postkort fra Finland til Niagara Falls i USA 1915

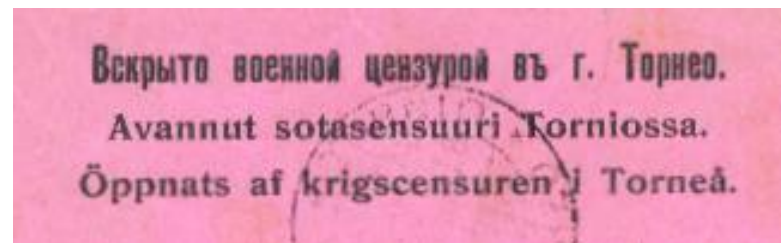
Her ses et tydeligt rød-lilla censurstempel.

I anden linje læses TOPHEO = Torneo.

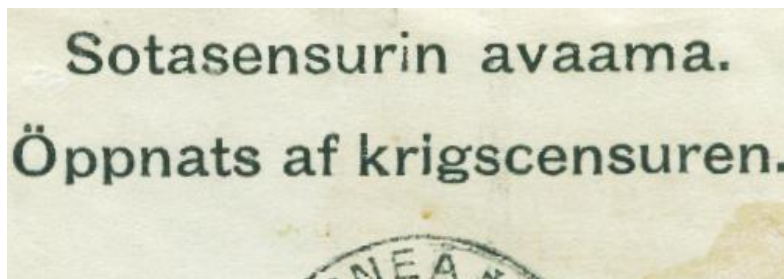
Personen, der har censuret, er angivet nederst Peúmeþ3 (Reiter).

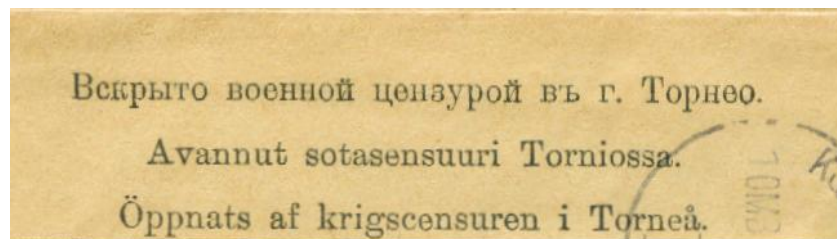
Tekst på russisk, finsk og svensk med bynavn
Lysebrunt papir
12.12.1914-2.1.1915

Tekst på russisk, finsk og svensk med bynavn
Rødt papir
16.8-2.12.1914

Tekst på finsk og svensk uden bynavn
16.8-2.12.1914

Tekst på russisk, finsk og svensk med bynavn
Hvidt, brunligt, lysebrunt papir
31.12.1914-13.6.1915

Lukkelabels er ofte "forseglet"
med TORNEÅ stempel.

Den russiske cenzur i Torneå sep. 1914-marts 1917

Ovenover ses de fire hovedtyper af lukkelabels, der blev anvendt ved den russiske cenzur i Torneå.
Indenfor disse typer fandtes forskellige undertyper.

1914

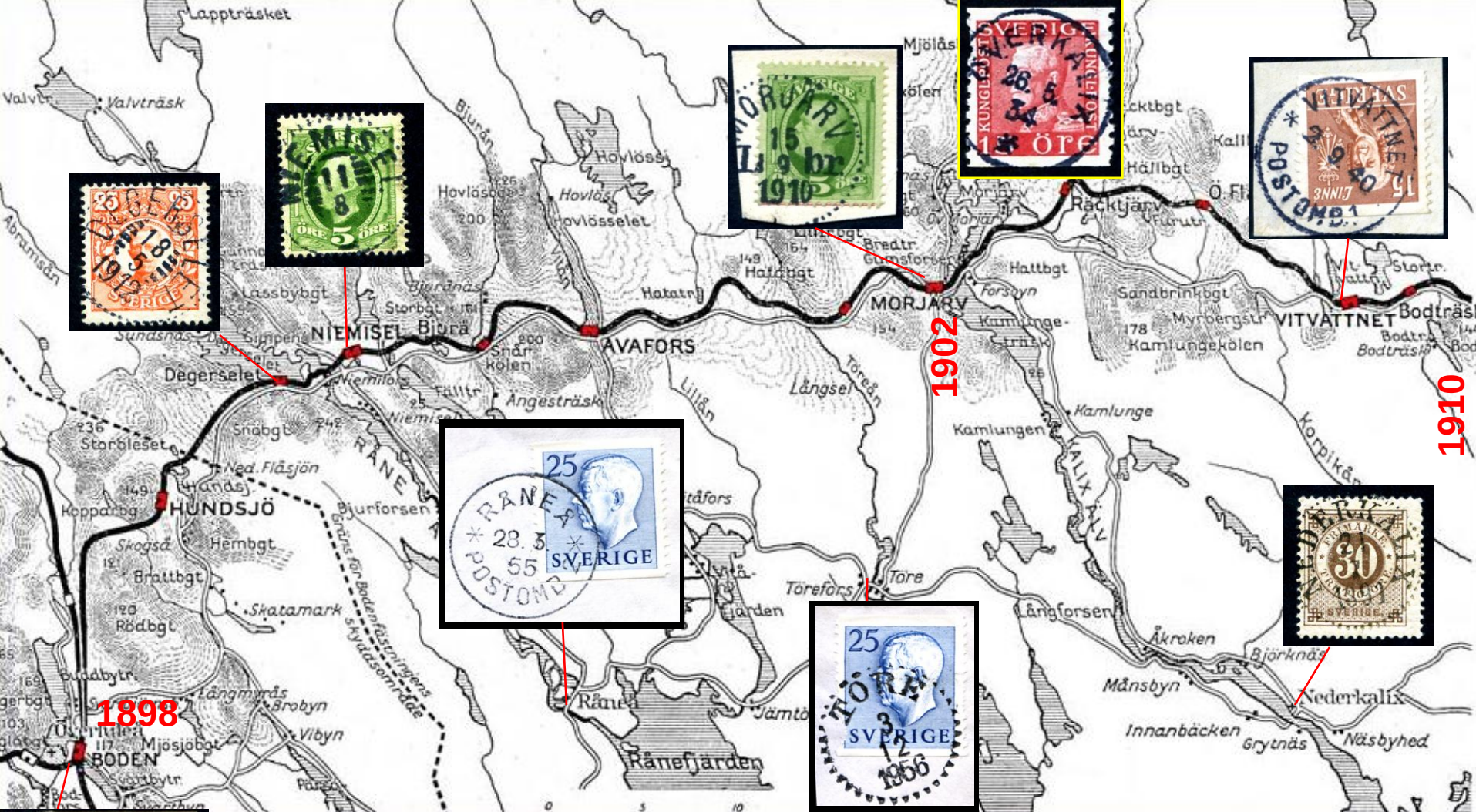
Krigen starter - transportmuligheder
Skib – jernbane - censuren

Passager- og postruten Newcastle-Bergen/Trondheim-Petrograd

Her ses rederiet B&N Lines kort over sejlruiter mellem England, Norge, Sverige og Rusland.

Der påpeges, at ruten til Trondheim giver meget hurtigere adgang til Petrograd.

Jernbanen fra Boden til Karungi 1898-1913

Kort fra 1920 med jernbanen
Boden-Hundsjö-Niemisel-Avafors-Morjärv-Racktjärn-Vitvattnet-Lappträsk-Karungi

6 Övertorneå—Karungi—Övertorneå. 6									
Zontaxa A, tab. 338.									
Tåg: 2, 3 kl.: Övertorneå—Haparanda i tågen 3651, 3652, 3655 och 3656.									
B 3651 2, 3	B 3653 2, 3	B 3655 2, 3	Km.	Statens järnvägar, spårv. 1.435.	B 3652 2, 3	B 3654 2, 3	B 3656 2, 3		
7.56	12.08	16.48	0	fr. Övertorneå [1006,1007] t.	10.45	16.09	19.22		
x	x	x	...	Ruskola	x	x	x		
x	x	x	7	Alkullen	x	x	x		
x	x	x	13	Luppjo	x	x	x		
8.25	12.35	17.15	18	Hedenäset	10.14	15.38	18.54		
x	x	x	21	Hietaniemi	x	x	x		
x	x	x	25	Bäckesta	x	x	x		
x	x	x	28	Risudden	x	x	x		
x	x	x	...	Potila	x	x	x		
8.57	13.02	17.42	35	Skogskärr	9.47	15.11	18.27		
x	x	x	40	Tornesel	x	x	x		
9.16	13.20	18.00	46	t Karungi (X) fr.	9.30	14.54	18.10		
9.26	13.27	18.10	46	fr. Karungi 7 t.	9.15	14.49	17.58		
10.14	14.07	18.50	72	t. Haparanda 7 fr.	8.35	14.08	17.08		
...	19.43	...	177	t. Luleå 7, 1 fr.	...	8.29	...		
...	18.55	...	1331	t. Stockholm C 7, 10, 35 fr.	...	10.00	...		

Kort og køreplan Övertorneå-Karungi

Kort fra 1920 med jernbanen
Övertorneå-Skogskärr-Karungi-Haparanda
Ovenover køreplan Övertorneå-Karungi

Der var forholdsvis faste fronte under 1. Verdenskrig, da forsvarerne i skyttegravene havde alle fordelene mod offensiver.

Tanks kommer først ind i slutningen af krigen.

ENTENTEMAGTERNE CENTRALMAGTERNE

Entente betyder "forståelse, enighed".
Alliancelignende forhold mellem stater.

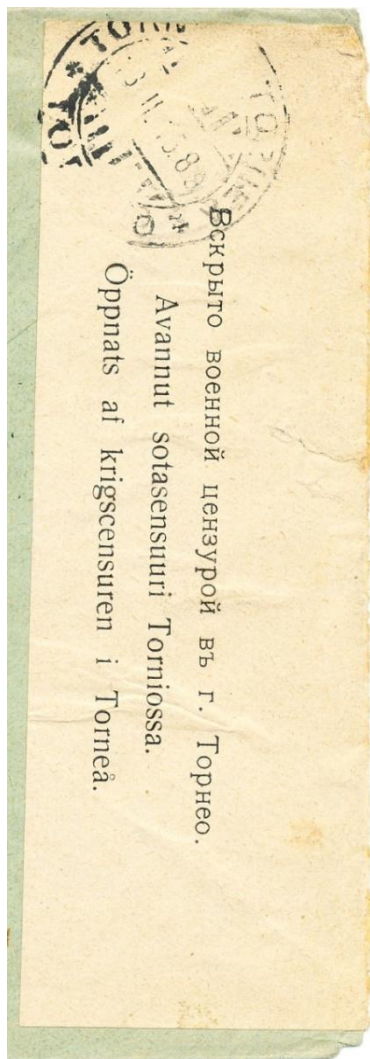

Fronterne under 1. Verdenskrig

Under 1. Verdenskrig var Haparanda-Torneå Ruslands og resten af Asien eneste forbindelse til omverdenen.

På den ene side: Rusland, Tokio, Hong Kong, Peking

På den anden side: Paris, London, New York, Odessa, Kairo, Pretoria, Sydney.

Brev fra Warszawa til København 1915

Brev sendt fra Warszawa til København 19.1.1915 frankeret med 3+7 russiske kopek over Torneå-Haparanda med russisk censurlabel

Brevets vej under 1. Verdenskrig i 1914

Brevet skulle via Torneå-Haparanda

Warszawa – Petrograd – Helsingfors - Torneå – Haparanda – Stockholm – Malmö - København

Brev fra Helsingfors til København 1914

Frankeret med 5 x 2 kopek russiske mærker.

HELSINGFORS ★ HELSINKI 19.X.14 over TORNEÅ/TOPHEO 22.X.14 og Haparanda.
Russisk censur (hvid label) i Torneå. Ankomststempel KJØBENHAVN B.1. OMB. 26.10.14

Brev fra Luumäki til Malmö 1914

Frankeret med 1 + 2 + 7 kopek russisk mærke
LUUMÄKI 30.XII.14 over TORNEÅ/TOPHEO 2.I.15 og Haparanda – ank. MALMÖ 6.1.15
Russisk censur (hvid label) i Torneå.

A. B. OPERAKÄLLAREN, HELSINGFORS

Recommenderas

Grasch

Herr Arthur Thörner

956
Helsingborg
Sverige.

Sotasensuurin avaama.
Öppnats af krigscensuren.

Anbefalet brev sendt fra Helsingfors til Helsingborg 1914

Frankeret med 20 kopek

HELSINGFORS ★ HELSINKI 31.X.14 over Torneå og Haparanda – ank. HÄLSINGBORG 6.11.14

Censurlabel forsegleet med Torneo 2.XI.14

Brev sendt fra Skt. Petersborg til Laxå 1914

Frankeret med 10 kopek

H(elsing)FORS – P(etro)GRAD 22.IX.14 over Torneå og Haparanda – ank. HELSINGFORS 23.IX.1914

Censurlabel forsegleet med Torneo 26.XI.14 - ank. LAXÅ 28.9.1914

Brev sendt fra Torneå til Massachusetts, USA 1914

Frankeret med 5 x 2 kopek
TORNEO ★ TORNIO 3.IX.14 over Torneå og Haparanda
Censurlabel forsejlet med Torneo 3.IX.14

Postkontoret "Karungi Utrikes" i 1914

Karungi udenrigs postkontor blev indrettet i gamle postvogne, der blev kørt til stationen.

Postmesteren kaldes "Wärldpostmästaren".

Vognene var også boligerne for jernbanearbejderne og personalet ved banen.

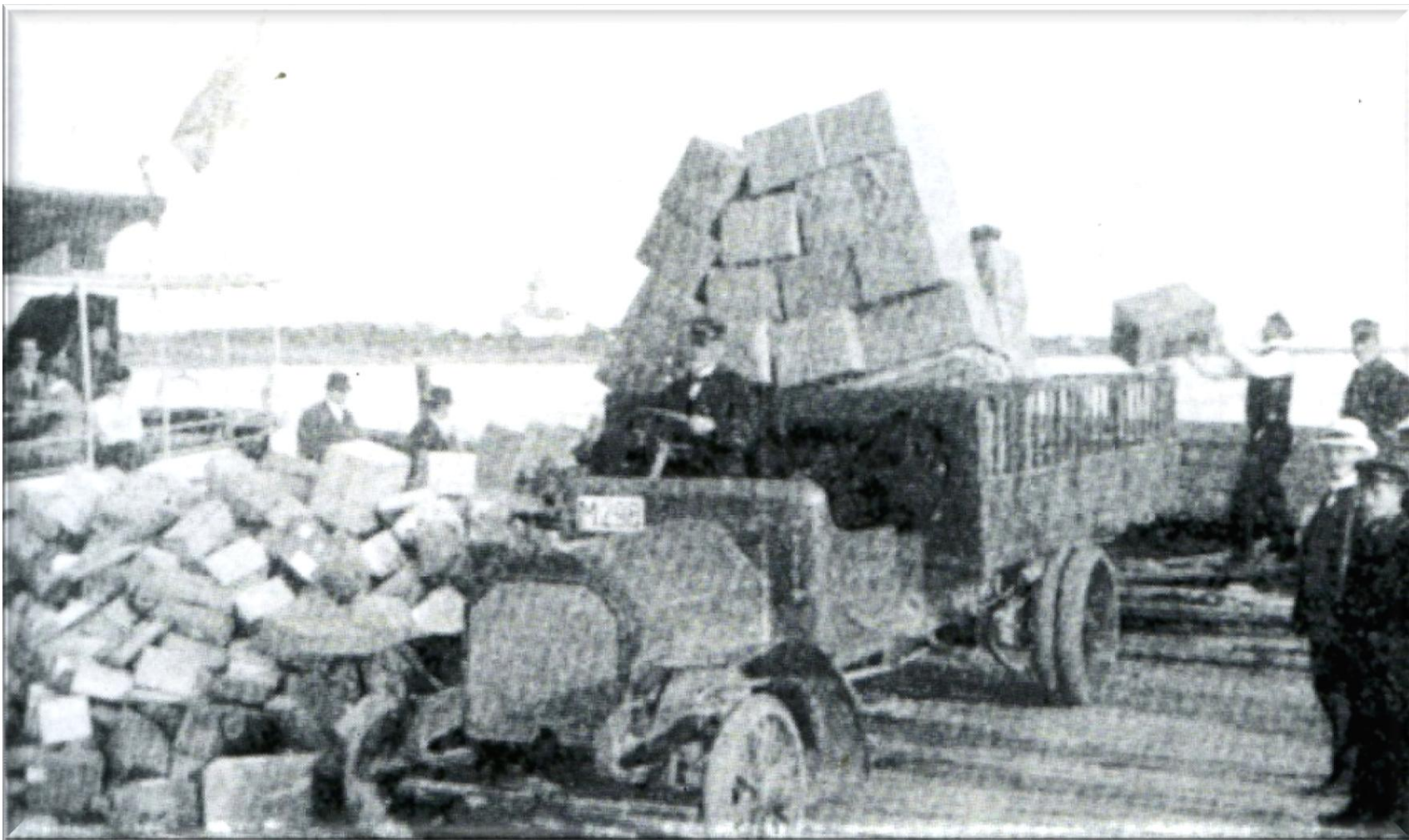
Postkontoret i Haparanda 1903

Haparanda var en lille by, men udviklede sig hurtigt ved hjælp af grænsen og Torneå.
Som man kan se, var det et større postkontor.

Interiør i postkontoret i Haparanda 1903

Her interiør fra postkontoret med de 2 ansatte og postmesteren bagest.
Øverst to specielle stempler anvendt på Haparanda Postkontor.

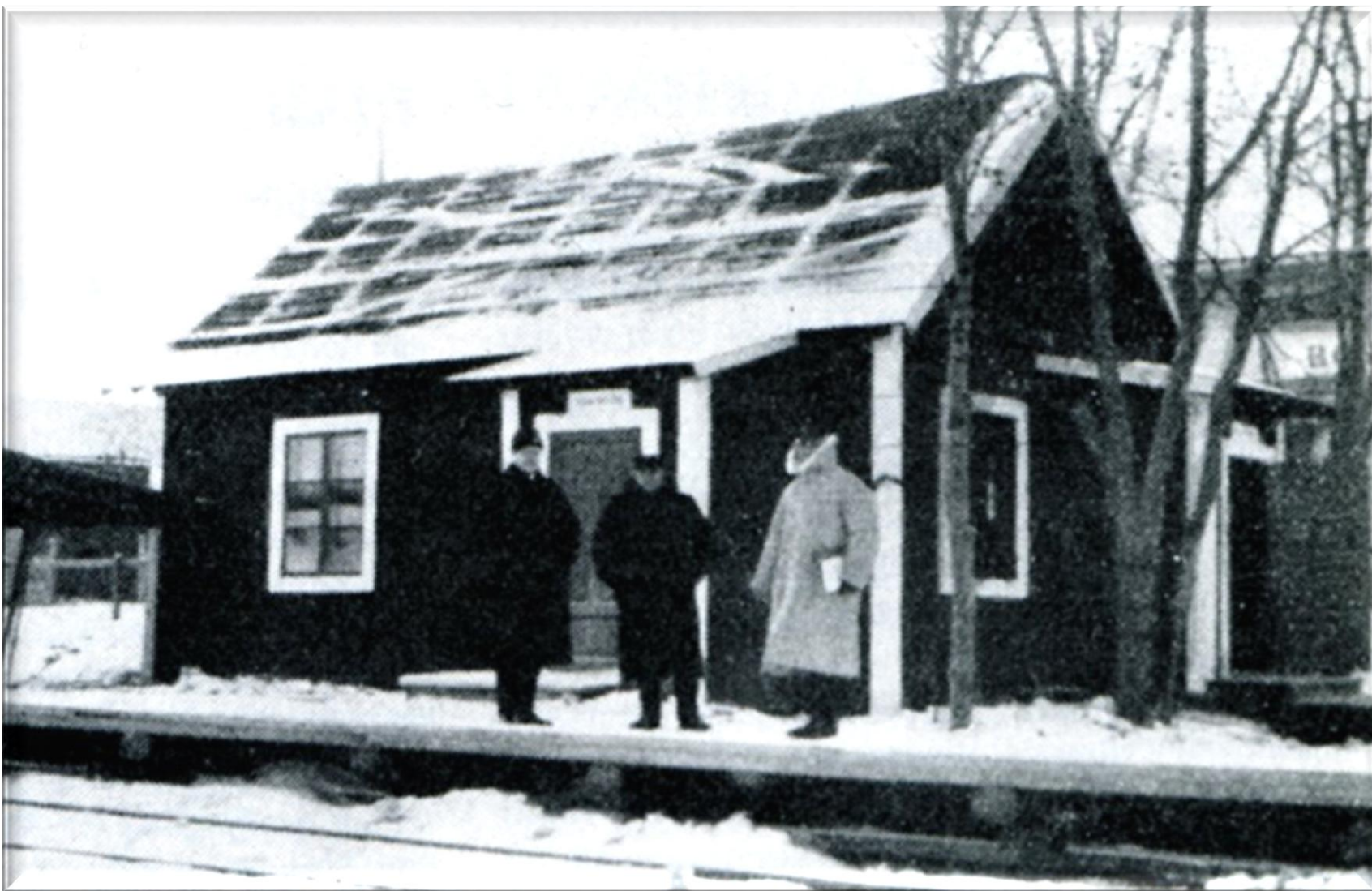
Kørsel med lastbiler 1914

Lastbilerne var tunge og de ødelagde vejene.
Her er en lastbil braset gennem en landgangsbro på havnen i Haparanda.

Postkontoret i Karungi Utrikes 1915

Postpersonalet foran det nye postkotor for Karungi Utrikes.
Til venstre vises et af stemplerne.

Karungi Utrikes postkontor i Övre Vojakkala i 1915

Den 30. maj 1915 var jernbanen bygget frem til Nedre Vojakkala,
der lå 1,5 km nord for Haparanda.

Haparanda-Torneå

Situationskort fra 1920 der viser Torneelven med Haparanda på den svenske side og Torneå på den finske side.

”Den Handolinska Bro” mellem Haparanda-Torneå

Told- og militærpost ved Handolinska Bro – træbro over grænsen for gående fra 1887.
Den Handolinska Bro var en gangbro over elven og grænsen mellem Sverige og Finland.
Toldforvalteren havde ca. 110 mand som grænsevagt under sin myndighed.

"Den Handolinska Bro" med toldpost

Et postkort fra 1914 der viser "Den Handolinska Bro" med toldposten midt på.
Grænsen mellem Sverige og Finland midt i Torneälven.

	August 1915	Januar 1916	Januar 1917	Januar 1918	Marts 1919
Kontrollø- rer	2	1	1	1	1
Kontori- ster	8	19	16	10	4
Opsyns- mænd	2	2	2	2	1
Vagt- mestre	29	35	88	25	22

Statistik for toldpersonalet 1915-19

Til sammenligning med ovennævnte skema var det normale antal personale foruden toldforvalteren:
 3 kontorister (deraf en som bevogtningsformand)
 8 vagtmestre

Jernbanen Karungi-Haparanda

Det er i år 1915 og bygningen af den provisoriske jernbane nærmer sig Haparanda.
I Sverige kaldtes jernbanebisser for ”rallare”.

Haparandas midlertidige station

Det første tog ankommer til Haparandas midlertidige station.

Bygningen af havnebanegården

Bygningen af sporet til havnen og havnebanegården er påbegyndt. For omskiftningen af togtrafikken byggedes to banegårde, en ved stationen for lokal- og stykgodstrafikken, og en ved havnen til lastbiler og strømmen af udenlandske rejsende.

Masser af flygtninge i Haparanda

Flygtninge overvåget af svenske soldater.

I baggrunden ses lastkajen, hvor omladningen foregik mellem tog og båd.

På den anden side af Torneelven skimtes kirken i Torneå.

1915

Mange sårede soldater
Udveksling af krigsinvalider

Anbefalet brev fra Helsingfors til Aalborg 1915

Frankeret med 10 x 2 kopek russisk mærke
HELSINGFORS 24.II.15 over TORNEÅ/TOPHEO – ank. BRO II AALBORG 3.3.15
Russisk cenzur (hvid label) i Torneå.

Anbefalet brev fra Nikolaistad til Stockholm 1915

Frankeret med 20 kopek russisk mærke
NIKOLAISTAD 18.VI.15 over TORNEÅ/TOPHEO 20.VI.15 og Haparanda.
Russisk cenzur (hvid label) i Torneå.

Brev sendt fra Wiborg til Christiania i Norge 1915

Frankeret med 3 x 4 kopek

WIIPURIA ★ VIBORG 6.II.15 over Torneå og Haparanda – bagside MS KRISTIANIA 12.II.15.

Censurlabel forseglet med Torneo og Kristianiastempel.

KOTKAN SEURAHUONE, KOTKA, SUOMI
HOTEL SOCIETETSHUSET, KOTKA, FINLAND

Herrn Albert Klages & Co.

København. Ø.

Holsteinsgade № 43.

Вскрыто военной цензурой въ г. Торнео.
Avallinn sotilasensuuri Torniossa.
Öppnats af krigscensuren i Torneå.

Вскрыто военной цензурой
Въ г. Торнео Военный цензор
Кайянен

Anbefalet brev sendt fra Kotka til København 1915

Frankeret med 20 kopek

KOTKA 19.VI.15 over Torneå og Haparanda – bagside BRO III KØBENHAVN Ø 24.6.15.

Censurlabel forseglet med Torneo stempel og rødt linje Torneo censurstempel.

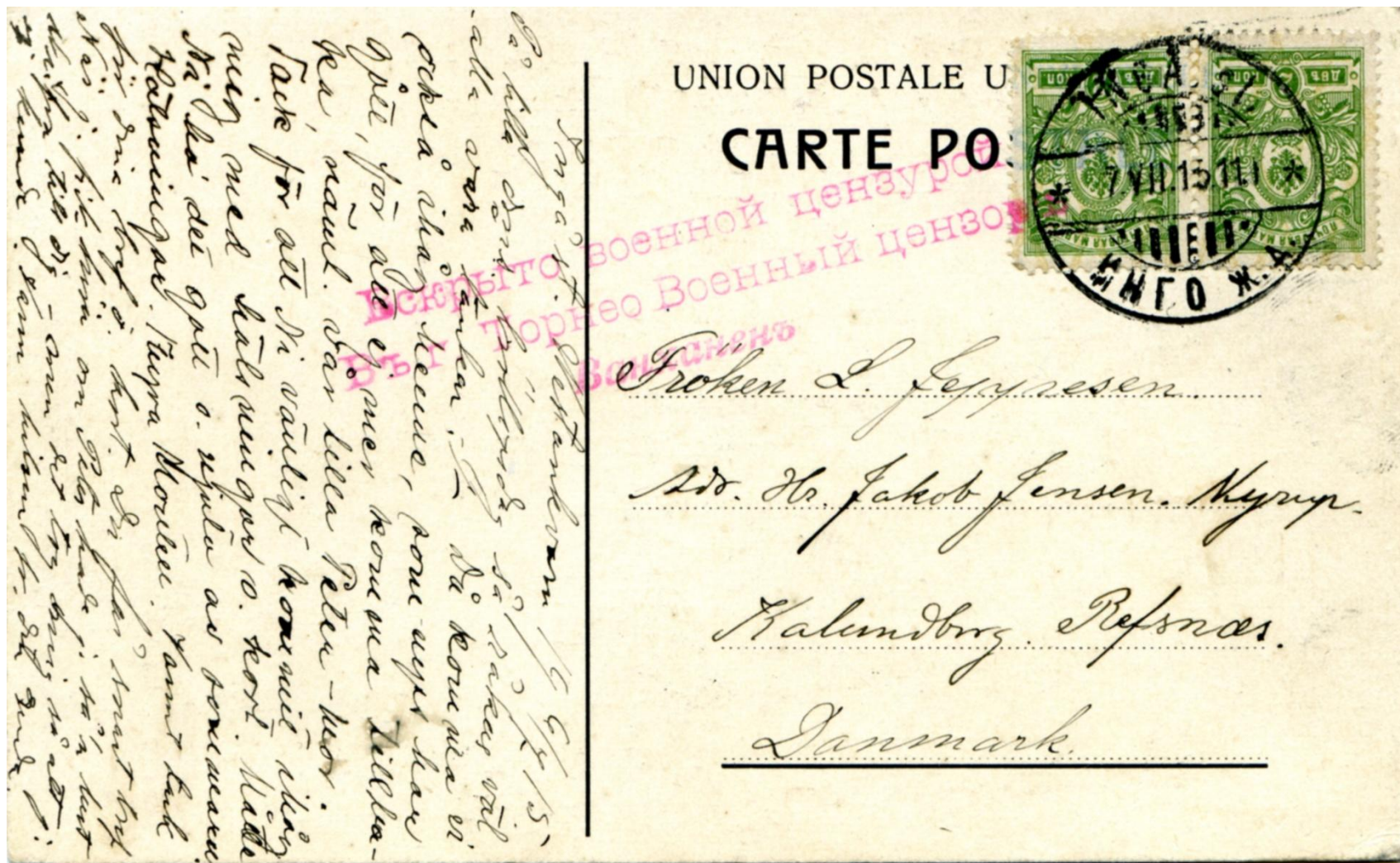

Anbefalet brev sendt fra Helsingfors til Marseille 1915

Frankeret med 10 x 2 kopek

HELSINGFORS ★ HELSINKI -.XII.15 over Torneå og Haparanda TORNEO stempel.

Censurlabel forsejlet med Torneo og fransk stempel.

Postkort sendt til Kalundborg 1915

Frankeret med 2 x 2 kopek russiske mærker

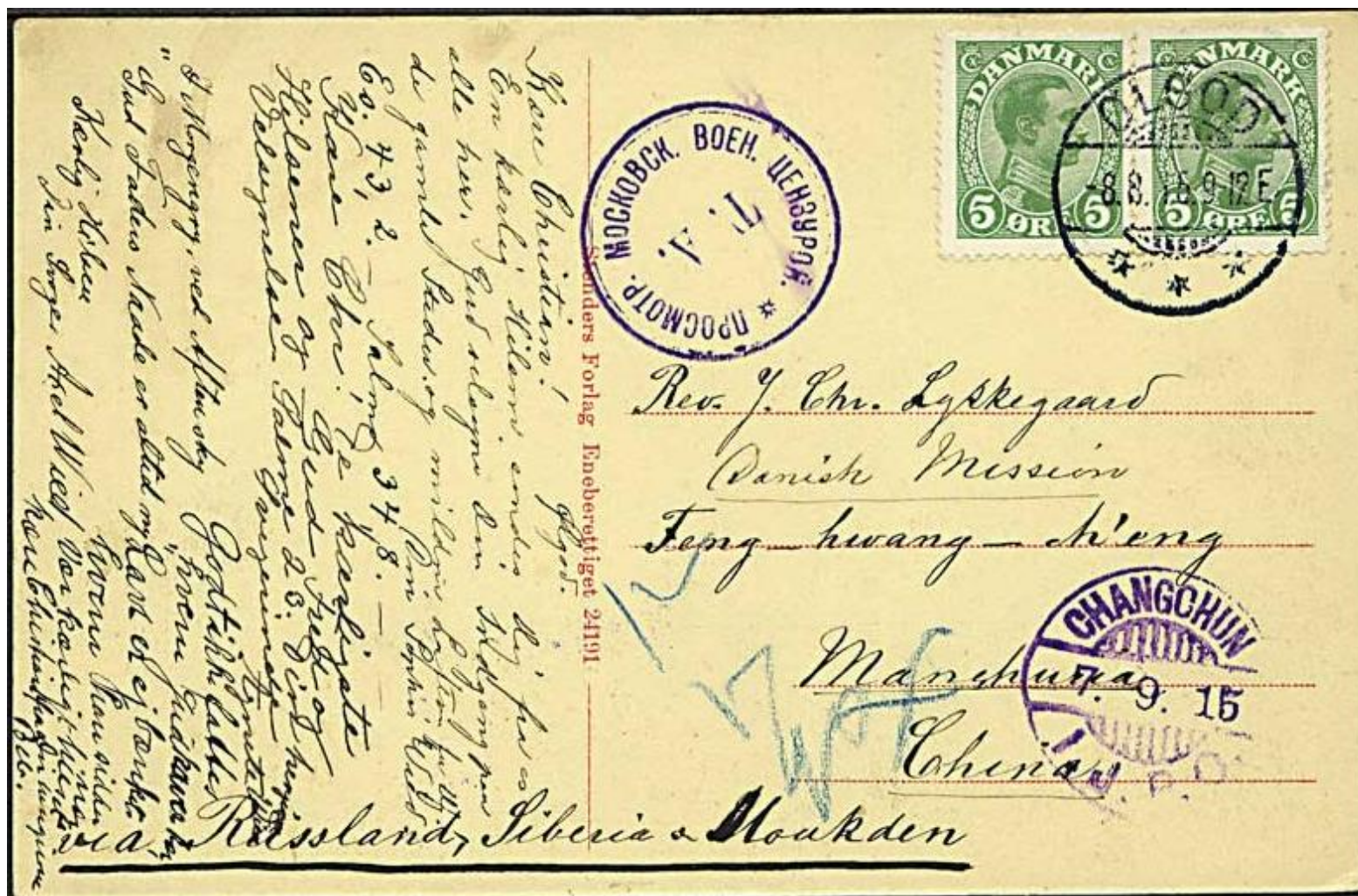
7.VII.15 over Torneå og Haparanda.

Lys lilla russisk censur stempel i Torneå.

Brev sendt fra Shanghai til Göteborg 1915

Frankeret med 10 xx kinesiske mærker
 13.I.15 over Torneå og Haparanda – påstemplet "Via SIBERIA"
 Censurlabel på bagsiden forseglet med Torneo stempel.

Postkort sendt fra Ølgod til Manchuriet 1915

Frankeret med 2 x 5 øre Christian X. Påskrevet: via Rusland, Sibirien & Moukden.

Postkort fra BRO I ØLGOD 8.8. 1915 over Torneå til Feng-hwang-chieng, Manchuriet

Transit stemplet ved det japanske postkontor i CHIANGCHUN I.J.P.O. d. 7.9.1915. Russisk censur fra Moskva.

Tog med invalider

Det første Røde Kors invalidetog ankommer til stationen i Haparanda.
Svensk Røde Kors forsynede togene med læger og sygeplejersker.

Østrigske invalider i Haparanda

På opfordring fra de krigsførende magter og via svensk Røde Kors blev der igangsat en udveksling af krigsinvalider gennem Sverige i august 1915.

Røde Kors i Haparanda

Den svenske Røde Kors delegation på besøg i Haparanda 1915.

Invalidder venter på tog eller overfart

Lidt skygge under et træ ud mod havnen.

Invalidder i Haparanda

Det daglige syn på havne og stationsområdet i Haparanda.

Udvekslingen foregik med nogle korte ophold til januar 1918.

Der befordrede på den tid 65.509 russiske, tyske, østrigske, bulgarske og tyrkiske invalider og syge krigsfanger.

Krigens gru i Haparanda

Invalidetransporterne skete i særlige tog med personvogne indrettet til formålet 1915-18 med hjælp fra svensk Røde Kors. Der befandrede på den tid 65.509 russiske, tyske, østrigske, bulgarske og tyrkiske invalider og syge krigsfanger.

Invalidetoget interiør

Togenes interiør blev lavet på vognværkstedet i Tomtebodå.

Der blev indsat rørstolper, hvori bårsenge blev ophængt.

Svensk Røde Kors sørgede for resten af udrustningen med senge og sygehusmateriel

Sommertransport af sårede

Om sommeren blev de sårende fra krigen transporteret over Torneälven i denne hospitalspram.

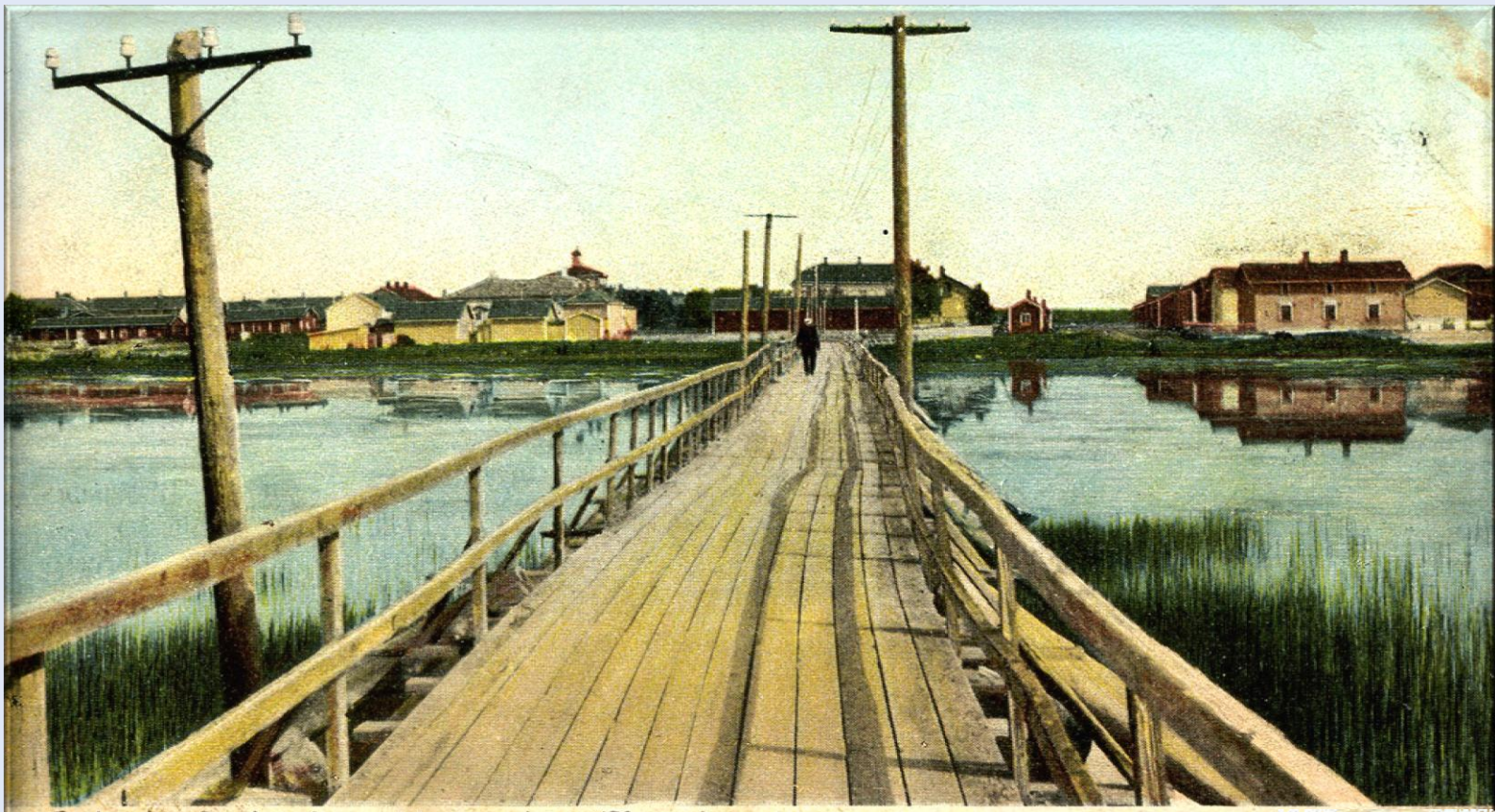
Vintertransport af sårede

Om vinteren blev de sårende kørt i kaner over isen på Torneälven.

Brev fra Helsingfors til København 1915

Frankeret med 10 kopek russisk mærke
HELSINGFORS 1915 over TORNEÅ/TOPHEO 20.VI.15 til København.
Russisk cenzur (hvid label) i Torneå.

Finland. Bridge from Haparanda to Torneå.

Axel Eliassons Konstförlag Stockholm, Nr. 7043

PAUSE

